

9 Mart Olayı ve 12 Mart Müdahalesi- Darbeye Karşı Darbe

Nuri GÜRGÜR

12 Mart 1971’de Demirel hükümetini istifaya mecbur bırakan askeri müdahale, hazırlanışıyla, politik, ideolojik ve toplumsal özellikleriyle ve sonraki dönemlere olan etkisiyle Cumhuriyet tarihimizin en önemli kırılma noktalarından biridir.

Müdahale askeri kanaldan yapılmış olsa da, arka plânda çok sayıda solcu aydınların, siyasetçilerin, bazı akademisyen ve gazetecilerin olması, devlet karşıtı radikal solcu gençlik gruplarının silahlı eylemleri müdahaleyi farklı bir boyuta taşıdı; rejim meselesi haline getirdi. Dolayısıyla 12 Mart’ın tahlili yapılırken sadece siyasi görünümü ve hükümete verilen muhtıra metniyle yetinilmemeli, olayı arka plânda yaşananlarla, Silahlı Kuvvetler’i kullanarak yönetime el koymak maksadıyla oluşturulan sivil ve asker cuntalarla, ideolojik örgütlerle birlikte değerlendirilmelidir. Çünkü o dönemde tarihi bir felaketten, bir grup asker ve sivil vatansever devlet adamının, yöneticinin çabalarıyla kurtulunmuştu. Onların ustaca müdahalesi olmasaydı, darbe yapmak için son derece organize hazırlıklı olan asker ve sivil gruplar yönetime el koyarak rejimi Baas tarzı sosyalist bir diktatörlüğe devşireceklerdi.

27 Mayıs darbesi DP iktidarı karşıtlığı üzerinden oluşturulan siyasi bir girişimdi; ideolojik bir tarafı yoktu. Darbenin kolayca başarılmış olması, hükümet (iktidar)-ordu ilişkilerinde Atatürk döneminin mirası olan dengeleri sarstı. Siyasetçilerin yönetim konusundaki yanlışlarını gören askerlerin sivil yönetimlere güvenleri azaldı. İç Hizmet Talimnamesi’ndeki “Cumhuriyeti koruma ve kollama” ifadesi 27 Mayıs’tan sonra, sorumluluk anlamında bir uyarı olarak değil, yerine getirilmesi için yönetimde olmayı gerekli kılan bir görev emri gibi algılanmaya başlandı. Dolayısıyla subayların değişik sohbet ortamlarında “ne olacak bu memleketin hali” diye başladıkları yakınmaları “biz daha iyisini yaparız” inancıyla örgütlenme aşamasına gelmesi zor olmadı. İç politikada tansiyonun yükselmesine paralel şekilde bu tarz örgütlenmeler, gruplaşmalar hızla çoğaldı.

SOLUN YILDIZININ PARLADIĞI YILLAR

60’lı yıllar solun dünya çapında yükseliş dönemidir. Vietnam’da Amerikan emperyalizmine karşı bağımsızlık mücadelesi veren Ho Chi Minh, Küba’da Fidel Castro ve Che Guevera pek çok gencin idolü haline gelmişlerdi. Sovyetler Birliği’nin Yuri Gagarin’i uzaya göndererek yarışta ABD’nin önüne geçmiş olması sosyalizmin zaferi olarak algılanıyordu. Bu politik konjonktür Türkiye’ye de yansdı.⁶¹ Anayasası’nın getirdiği imkanlar çerçevesinde solculuk basında ve kamu oyunda serbestçe konuşulur, tartışılır hale geldi. Tamamına yakını, tercüme olan solcu yayınlar sokaklardaki kitap sergilerini doldurdu. TİP’in kurulması, 1965 seçimlerinde 15 milletvekiliyle Meclis’e girmesi sosyalizmin legale çıkması anlamına geliyordu.

MİLLÎ DEMOKRATİK DEVRİM VE CUNTALAR DÖNEMİ

1962’de yayınlanmaya başlayan YÖN Dergisi’nin Türkiye’deki sol hareketler içerisinde önemli bir yeri vardır. Derginin baş yazarı ve ideoloğu Doğan Avcıoğlu idi. İlhan Selçuk ve İlhami Soysal ile sürekli birlikte oldular. Mümtaz Soysal ve çoğu kere müstear isimle yazan Mihri Belli derginin önde gelen yazarlarıydı.

Doğan Avcıoğlu sosyalizmin sürükleyici gücü olan işçi sınıfının ülkemizde yeterli olmamasından dolayı ilk hamlede sosyalist bir devrim yapılamayacağını, buna aşama aşama geçilebileceğini, bu yönde atılacak ilk adımın “Milli Demokratik Devrim” olması gerektiğini savunuyordu. Mihri Belli’de aynı görüşteydi. Bunun “ilerici aydınlar” ile ordu ve gençliğin ortak çabalarıyla başarabileceğini öne sürerek, bu yönde girişimler yapmaya başladı. Hükümet darbesi yaparak yönetime el koymak isteyen sivil ve asker gruplarla ilişkiler kurdu. Bunların arasında eski Milli Birlik Komitesi üyeleri Cemal Madaroğlu, Numan Esin, İrfan Solmazer, Orhan Kabibay, Ekrem Acuner gibi isimler de vardı. Avcıoğlu’nun MDD projelerine göre, askerler üzerinden darbe yapılınca, Meclis ve senato feshedilecek, gazeteler kapatılacak, oluşturulacak “Devrim Konseyi” yürütme organı işlevi yapacak, onun belirleyeceği isimlerden “Devrim Meclisi” kurulacak, “Devrimci şiddet” uygulanarak muhtemel direnişler ezilecek, dış ticaretin, bankaların, sigortacılığın devletleştirilmesini içeren “devrimci program”ın uygulanmasına geçilecekti.

Avcıoğlu ve ekibi, “zinde güçler” dedikleri kesimlerde daha etkili olabilmek için 1969 yılında “Devrim” gazetesini çıkarmaya başladılar. Yön ve Devrim ile Avcıoğlu’nun “Türkiye’nin Düzeni” kitabı, askerler, özellikle genç subaylar arasında ilgiyle okunuyordu. Türkiye’nin Düzeni kitabı havacı ve denizci teğmenler arasında adeta “başucu kitabı” haline gelmişti.

60’lı yılların sonuna doğru Avrupa’da üniversiteli gençlerin öncülük ettiği kitlesel eylemler başladı; sokaklar şiddetle tanıştı. Üniversiteler devrim sloganlarıyla işgal edildi. Olaylara işçilerin de katılması sonucu başta Paris olmak üzere, Fransa ve Almanya’da birçok kentte hayat felç oldu. Avrupalılar olayların zirveye ulaştığı 1968 yılını “Başkaldırı Yılı” olarak tanımladılar. Ancak bu gerilim uzun sürmedi. Kısa süre sonra olaylar yatıştı, hayat normale döndü. Eylemcilerin önde gelen liderleri tavrılarını değiştirerek siyasete yöneldiler.

Avrupa’daki olaylar Türkiye’ye de yansdı; 27 Mayıs’tan sonra darbe yanlısı gençlerle karşıtları arasında özellikle 1962-1963 yıllarında zaman zaman kavgaya dönüşen gerilim, sonraki yıllarda solcular ve karşıtları şeklinde devam ediyordu. İlk olarak İstanbul Üniversitesi’nde bazı talepler öne sürülerek başlayan olaylar, Deniz Gezmiş’in öncülük ettiği bir grubun yönlendirmesiyle Rektörlük binasının işgaline dönüştü. Böylece İstanbul’da “boykotlar, işgaller dönemi” başlamış oldu.

Doğan Avcıoğlu kısa sürede ideolojik hedefleri bulunan bir çizgiye çekilen bu olaylar için şunları yazıyordu. “Gençlik eylemleri bir kısım ileri çevreleri dahi ürkütüyor. Oysa artık kör gözlerin bile gördüğü ‘gaflet, dalalet ve hıyanet’ tablosu karşısında gençlik hareketsiz kalsaydı Türkiye’nin geleceğinden gerçekten ümidi kesmek gerekti.”

Avcıoğlu Devrim dergisindeki bir başka yazısında kendisine “Devrimci Ordu Gücü” adını veren illegal bir örgütün bildirisine yer veriyor ve “Devrim sütunlarında tam metnini yayımladığımız Atatürk geleneklerine uygun biçimde kenetlenmiş devrimcilerin bildirisi, zinde güçlerin ‘Manzara-i Umumiye’yi nasıl gördüklerini belirtmekte ve onların özlemlerini dile getirmektedir. Bu sese kulak veriniz.”

O'nun kulak verilmesini istediği ses tam bir “ayaklanma” çağrısıdır: “Siyasal iktidarın sorumlu başları, gaflet, dalalet ve hatta hıyanet içerisinde bocalamakta, hatta şahsi çıkarlarını emperyalizmin emelleriyle birleştirmekte. İşte bu koşullar karşısında Türk Silahlı Kuvvetleri’nin sağlam, bilinçli ve örgütlü kadroları Kemalist Devrim’i yeniden sürdürmek için eyleme geçmeye hazır ve karardır. Asker-sivil bütün yurtseverleri Atatürk geleneklerine uygun bir kenetlenme içinde bu kutsal savaşa katılmak üzere ‘eylem beraberliği’ ne çağırıyoruz.”

DEVİRİMCİ ORDU GÜCÜ

60’lı yılların sonu yaklaşırken, mevcut anayasal düzen ve parlamenter yapı iki yönden yıkılmak amacıyla kuşatılmaya başladı. Bir tarafta darbe yapmak maksadıyla oluşturulan ve sayıları hızla çoğalan “sivil-asker” cuntalar vardı; diğer tarafta ise Güney Amerika tipi “gerillacılık” yöntemiyle halkı ayaklandırıp “sosyalist devrim” yapmak isteyen gençlik grupları yer alıyordu.

DEV-GENÇ VE GERİLLACILIK GİRİŞİMLERİ

1969’da yapılan Fikir Kulüpleri Federasyonu Kurultayı’nda, fraksiyonların ortak kararıyla federasyonun yerine Devrimci Gençlik Federasyonu (DEV-GENÇ) kurulmuştu. Bu kuruluş ortak çatı görünümünde olsa da gruplar, stratejiler ve lider kadroları farklıydı. Mahir Çayan ve ekibi THKP-C (Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephe) adıyla örgütlendi. Türkiye’de devrimci sürecin ancak silahlı mücadeleyle ve kendine özgü kurallarının belirlenmesiyle başarılı olacağını savunuyorlardı. TİP’i “yasallık” la, revizyonistlikle suçluyorlar, “kesintisiz devrim” iddiasıyla “şehir gerillacılığı” yöntemini uygulamak üzere silahlanıyorlardı.

Deniz Gezmiş ise İstanbul’dan Ankara’ya gelip ODTÜ’yü karargâh haline getirmişti. Sinan Cemgil ve Hüseyin İnan’la birlikte THKO (Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu) adıyla örgütlerini kurdular. Che’ye hayrandılar. O’nun gibi kırsal kesimde silahlı eylemlere başlayarak bir halk ayaklanması çıkaracaklarına inanıyorlardı. Bu amaçla El Fetih örgütüyle ilişki kurmuşlar, gruplar halinde Filistin’e giderek eğitim almaya başlamışlardı. Çayan’cılarda aynı şeyi yapıyorlardı. Bu gruplardan biri 1969’da Türkiye’ye dönerken silahlarıyla birlikte yakalandı. Profesyonel devrimci olma iddiasındaydılar. Yaz aylarında köylülerin arasına karışarak, üreticilerin sorunlarıyla ilgilenerek, fabrikalarda işçilerle buluşup varsa grevlerde yardımcı olarak taban oluşturmaya çalışıyorlardı. Avcıoğlu ve Mihri Belli gibi MDD stratejisini benimseyen grupları küçümsüyorlar, başarının ancak silahlı mücadeleyle mümkün olacağını savunuyorlardı. Böylece 1968’de Avrupa’daki gençlik eylemlerinin benzeriymiş gibi Türkiye’de üniversitelerde başlatılan olaylar, çok geçmeden farklı bir çizgiye kayıyor, devlet güçleriyle çatışmaya hazırlanan silahlı örgütlere dönüşüyordu. Deniz Gezmiş’in ekibinin Nurhak Dağları’nı karargâh yapması, Mahir Çayan ve arkadaşlarının İstanbul ve Karadeniz bölgesindeki eylemleri günümüzde bazılarının sandığı gibi birer masum “izcilik oymağı gösterisi” değil, “gerillacılık” girişimleridir.

1970 – DARBEYE KOŞAR ADIM

1970 yılına girilirken Silahlı Kuvvetler içerisindeki darbe hazırlıkları tamamlanma aşamasına gelmişti. Özellikle Hava Kuvvetleri’nde, Komutan Muhsin Batur’un bilgisi dahilinde çalışmalar “Devrim Anayasası” hazırlanacak kadar ileri bir noktaya gelmişti. Org.Batur “İhtilal Koordinasyon Başkanı” gibi faaliyetlere nezaret ediyordu. Hava Kuvvetleri’ndeki hazırlıkların beyni Tuğgeneral Aydın Kirişlioğlu idi. Gerek kendi bünyelerinde gerekse aynı istikamette faaliyetlerin yürütüldüğü Kara ve Deniz Kuvvetleri’ndeki komutanlarla temaslarını o sağlıyordu. Fakat 1970 yılı yaz aylarında hastalanıp vefat etmesi, cuntacılar için önemli bir kayıp oldu.

Başbakan Demirel'in Silahlı Kuvvetler 'de nelerin olduğuna dair fazla bir bilgisi yoktu. Çünkü MİT ordu içerisinde istihbarat yapamıyordu. Başbakan ihtilal söylentilerine tepkiliydi: "Memleketin bütünlüğünü, rejimi, istiklali korumakla mükellef olan milletin gözbebeği Silahlı Kuvvetler 'den mi korkacak millet, iddialar vahim olduğu kadar gülünçtür." (Cumhuriyet, 27.7.1970)

Ancak tablo başbakanın zannettiğinden çok farklıydı. Muhsin Batur 21 Kasım 1970'de hiyerarşiyi alt üst ederek Cumhurbaşkanı'na bilgi olarak ayrıntılı bir dosya sundu. Dosyanın başlığında şöyle diyordu: "Milli Güvenlik Kurulu üyesi sıfatıyla 25 Ocak 1970 tarihinde görüş ve endişelerimi açıklamıştım. Aradan geçen on ay zarfında Türkiye'nin durumu her gün biraz daha kötüye gitmiştir."

Batur'un sunduğu dosyadaki ayrıntılı raporun sonu şöyle bağlanıyordu: "Bu menfi gelişmeler dolayısıyla huzursuzluğu artan, muhtemelen idareyi devralma plân ve hazırlıkları yapan bir Silahlı Kuvvetler."

Cumhurbaşkanı Batur'u köşke çağırarak baş başa görüşme yapar. "Yazını iki defa dikkatle okudum. Türkiye'nin durumu senin tasvir ettiğin gibi. Yazıyı bir süre gizli tutalım. Umarım komutanlar arasında bir anlaşmazlık yoktur" der.

Çok geçmeden Demirel Batur'un girişimlerinden haberdar oldu. Zira mektup basına sızmıştı. Doğal olarak tepki gösterdi: "Oradaki yanlış şudur. Genelkurmay Başkanı'nı aşarak Cumhurbaşkanı'na gitmesi yanlış. Hiyerarşiye sığmaz. Kuvvet Komutanı'nın Başbakanı da aşarak Cumhurbaşkanı'na gelmesi yanlıştır. Bakın bana kuvvet komutanı gelse, böyle bir şey verse almak onu geri çeviririm. 'Genelkurmay Başkanı getirsin' derim."

Kriz büyüyünce Genelkurmay Başkanı Tağmaç komutanları toplantıya çağırdı. 10 Aralık 1970 günü toplanan Komuta Konseyi'nde durum değerlendirmesi yapıldı ve karar verildi, "Demirel gitmeliydi".

Ancak bu nasıl olacaktı. Tağmaç yönetime el koyma tarafıslı değildi. Bir uyarıyla yetinilmesini savunuyordu. Batur ve Gürler ise ordunun yönetime el koymasını istiyorlardı. Komutanlar yöntem konusunda kesin karar vermeden dağıldılar. Ancak bir şey ortadaydı; ordu Demirel'i devirmeye kararlıydı.

Mektup olayının ardından yapılan MGK toplantısı çok gergin geçti. İstanbul'da Kültür Sarayı anlaşılamayan bir yangınla yanıp kül olmuştu. Sokaktaki olaylar, uygulanamayan yasalar, yapılmayan reformlar masaya geldi. Cumhurbaşkanı Sunay sıkıyönetim önerdi. Ama Kara Kuvvetleri Komutanı Gürler buna "Sıkıyönetim orduyu iktidarın emrinde gibi gösterir" diyerek karşı çıktı. Demirel söz alıp "Bu ne demek oluyor, ordu iktidarın emrinde değil mi?" diye sordu. Sorusu cevapsız kaldı.

Aslında Hava Kuvvetleri'nin Kara Kuvvetleri'ndeki cuntayla koordineli şekilde hazırladığı plânda darbeyi takiben oluşturulacak yönetim ayrıntılı şekilde belirlenmişti. Buna göre Org.Faruk Gürler Cumhurbaşkanı, Muhsin Batur

Başbakan olacaktı. Kod adıyla anılıyorlardı. Faruk Gürler "Selim Bey", Muhsin Batur "Yavuz Bey" idiler.

Silahlı Kuvvetlerin dışında faaliyet gösteren Madanoğlu-Avcıoğlu grubunun da hazırlıkları vardı. Ocak ayı sonunda hazırladıkları dosyayı Muhsin Batur'a verdiler. Dosyanın içeriği genellikle Doğan Avcıoğlu'nun görüşlerini yansıtıyordu. Devrim sonrası Devletin yeni düzenini gösteren bir Anayasa taslağı hazırlamışlardı. Dosyada Bakanlar Kurulu listesi ile sosyalist bir perspektiften yapılacak uygulamalara etraflı şekilde yer verilmişti.

ORG. MEMDUH TAĞMAÇ'IN TARİHİ MÜDAHALESİ

1971 yılı Mart ayına girilirken Silahlı Kuvvetler içerisinde tansiyon çok yükselmisti; kamuoyunda Demirel hükümetinin günlerinin sayılı olduğu kanaati yaygındı. 07 Mart'ta Gen.Kur.Bşk.Org. Tağmaç bir çağrı yayınlarak bütün kuvvet ve ordu komutanlarını son olayları görüşmek üzere Ankara'ya çağırdı. Bu davet, Kara ve Hava karargâhlarında aylardır bir müdahalenin plânlarını hazırlayan, bütün hazırlıkları tamamlayan cuntacıları telaşlandırdı. Çünkü Tağmaç'ın darbeden yana olmadığını biliyorlardı. Zaten plânlamalarda ona yer vermemişlerdi. Özellikle plânlanan darbenin başı kabul edilen Faruk Gürler'in Tağmaç'ın girişimine itiraz etmemesinden dolayı tedirgindiler.

09 Mart sabahı Org. Batur'un talimatıyla Hava Kuvvetleri'nin belli birliklerine ve üslere alarm verildi. Öğle saatlerinde Gürler-Batur ikilisinin belirlediği isimlerin katıldığı toplantı başladı. Batur Gürler'e şöyle dedi: "Paşam hazırlıklar tamam. Bir müdahale halinde zat-ı aliniz Devlet Başkanı olacaksınız. Ben de Başbakanlık görevini yürüteceğim. Biz hazırlıklarımızı size arz edelim, siz nihai kararı verirsiniz." Koordinatör olarak görevlendirilen generaller durum raporlarını sundular; bunlarla ilgili görüşler ve öneriler ortaya atıldı. Konuşmaları dinleyen Gürler "Hele yarın olsun. Genişletilmiş Komuta Konseyi'ndeki durum açığa kavuşsun. Ona göre durumu yeniden tezekkür ederiz" diyerek toplantıyı bitirdi.

Aslında Gürler'in tavrı "erteleme" değil, darbenin "durdurulması" anlamına geliyordu. Çünkü tabandan gelen yönetime mutlaka el konulması isteğinin arkasında kendisinin kullanılıp atılmak üzere plânlanan farklı bir projenin olduğunun farkına varmıştı. Milli Demokratik Devrim adıyla uygulanmak istenen solcu bir programa rıza göstermeyeceği bilindiğinden ihtilâl yapıldıktan sonra tasfiye edilecekti. Gürler'in tutumu Genelkurmay Başkanı Tağmaç'ın elini güçlendirdi. Sonraki iki günde yapılan Yüksek Komite Konseyi toplantılarında uzun tartışmalardan sonra, darbe yapmak yerine hükümete bir muhtıra verilmesi hususunda mutabakat sağlandı.

Tağmaç muhtıranın hazırlanması ve kendisinin imzalaması konusunda şunları söylüyor: "Evet, muhtırayı imzalarken ağladım. 27 Mayıs'tan sonra Silahlı Kuvvetler'i kışlasına iade için büyük gayretler içinde bulundum. Ama ah cuntacılık. Bunların iliğine işlemiş. Hangi mevkiye gelirlerse gelsinler ondan

vazgeçemezler. 12 Mart muhtırası çok daha ağırdı. Benim ısrarım sonucu bu şekli aldı. 12 Mart hareketini kumanda zinciri içinde yapmak tek tesellim oldu.”

Üç maddelik muhtıra 12 Mart'ta önce TRT'nin öğle haberlerinde, ardından Meclis'te okundu. Demirel istifasını verdi. Yerine CHP'nin ağır toptanlarından Nihat Erim, partisinden usulen istifa ederek Başbakan oldu. Kabinesinde sosyal demokrat kimliğiyle bilinen on bir bakan yer alıyordu. Böylelikle Silahlı Kuvvetler içerisinde çok yükselen gerilim sol ağırlıklı reform hükümeti görünümüyle düşürülmüş oluyordu.

12 Mart'tan hemen sonra Silahlı Kuvvetler içerisinde bir çok yüksek rütbeli subay emekli edildi. Bunlar darbe hazırlıkları yapan havacı ve karacı cuntanın Tümgeneral Celil Gürkan gibi önde gelen isimleriydi.

MUHTIRADAN SONRASI

Bu tasfiyeden sonra komutanlar arasında cuntalarla en yakın ilişki kuran isim olarak görünen Hv.Kuv. Komutanı Muhsin Batur'un pozisyonu önemli ölçüde zayıfladı. Cumhurbaşkanı Sunay, Genelkurmay Başkanı Tağmaç ile 1. Ordu Komutanı Org. Ali Fethi Esener kontrolü ellerine almış oldular. Bu durum Tağmaç'ın 1972 Ağustos'unda emekli olması, Sunay'ın süresini tamamlayıp görevinden ayrılmasına kadar devam etti.

Silahlı Kuvvetler içerisinde sular durulmuş, cunta faaliyetleri askıya alınmıştı. Ancak şehir ve kır gerillacılığını yöntem olarak benimseyen, “silahlı propaganda” dedikleri eylemlerle kitleleri peşlerine takıp “sosyalist devrim” yapma hayalleri kuran gençlik grupları durmak niyetinde değillerdi. Mahir Çayan eylem alanı olarak İstanbul'u, Deniz Gezmiş ve ekibi ise Nurhak Dağları'nı seçtiler. Ancak Deniz Gezmiş arkadaşlarıyla buluşmak amacıyla bölgeye giderken Yusuf Aslan ile birlikte yakalanıp yargılandılar. Nurhak Dağları'ndakiler ise, güvenlik güçleriyle girdikleri çatışmada bir kısmı hayatını kaybetti, diğerleri yakalandılar.

Muhtıranın üzerinden iki ay kadar sonra Çayan'cılar İstanbul'da bütün dünyada yankılanan sansasyonel bir eylem yaptılar. İsrail Başkonsolosu Elrom'u kaçırdılar. Hükümete ultimatoma vererek üç gün zarfında tutuklu bulunan bütün “devrimcilerin” serbest bırakılması, aksi taktirde rehineyi öldüreceklerini bildirdiler. İstekleri yerine getirilmeyince dediklerini yapıp konsolosu katlettiler.

Bu olay üzerine başlatılan operasyonlarda güvenlik güçleriyle Çayan ve arkadaşları arasında kaçıp-kovalama dönemi yaşandı. Ancak önce İstanbul'da, birkaç ay sonra Tokat Kızıldere'de çıkan çatışmalarda başta Mahir Çayan olmak üzere örgütün lider kadrosunun tamamına yakını hayatını kaybetti.

12 Mart muhtırasına, solcu kesim ilk başta doğru teşhis koyamadı. Muhtırayı lehlerinde bir müdahale gibi yorumladılar. Başta Uğur Mumcu ve İlhan Selçuk olmak üzere Devrim dergisinde alkışlayan yazarlar yazdılar. Ancak kısa süre sonra durumun düşündüklerinin tam tersi olduğunu görüp şaşkınlık yaşadılar. Fakat bu da uzun sürmedi; Nisan ayından itibaren anarşi yeniden hortladı. Bankalar

soyuluyor, bazı zenginlerin çocukları kaçırılıp fidye isteniyor, iş yerleri basılıp haraç alınıyor, bu arada İstanbul ve Ankara’da bombalar patlıyordu.

Başbakan Nihat Erim TRT’de yaptığı konuşmada “Tedbirler balyoz gibi kafalarına inecektir” diyerek önlem alacaklarını açıkladı. On bir ilde sıkıyönetim ilan edildi. İstanbul’da bomba atmaya hazırlanırken elinde patlayan bir gencin verdiği bilgiler üzerine geniş çaplı tutuklamalar başladı. Başta Cemal Madaroğlu ve Doğan Avcıoğlu olmak üzere, hükümeti devirmek amacıyla cuntalar oluşturan, aralarında eski MBK üyeleri Numan Esin, Osman Köksal, eski milletvekili Fakih Özfakih ile Celil Gürkan gibi generallerin ve eski askerlerin de olduğu çok sayıda insan tutuklandı. İstanbul Sıkıyönetim Mahkemesi’nde yargılanmaya başladılar. Ancak dava kısa sürede kritik bir aşamaya geldi. Verilen ifadelerle sanıkların ilişkiler ağının ordunun en üst kademelerine, Gürler ve Batur’a kadar uzandığı görölüyordu. Olayın bu yönde genişletilmesinin sıkıntılar doğuracağı, devlet hiyerarşisinde sarsıntılara yol açacağı düşünülerek frene basıldı. Yargılamaların sınırlı tutulması uygun görüldü. Zaten bir süre sonra 1974’de çıkarılan af yasasıyla dava düştü; sanıkların tümü “affedilmiş” oldular.

Türk Ocakları Genel Merkezi